

Projev

Vážené dámy, vážení pánové,

je mi potěšením vystoupit na tomto fóru. Jsem velice hrdý na to, že se má vlast ujala vedení EU a českému předsednictví přeji mnoho úspěchů. Věřím, že úspěšné české předsednictví bude v této náročné době také úspěchem pro Unii.

Tato konference se zabývá zásadní otázkou pro naši společnost: jak nejlépe podpořit rodiny a vytvořit co nejlepší podmínky pro naše děti?

Všichni rodiče si přejí, aby jejich děti byly co nejlépe připraveny na úkoly, jež na ně v dospělosti čekají. Evropská unie i její členské státy to při několika příležitostech během posledních let rovněž jasně označily za svou prioritu.

Jedním ze způsobů, jak rodinám a zejména dětem nejlépe prospět, je podněcovat rozvoj zařízení pro péči o děti, aby se každá rodina mohla rozhodnout, zda se postará o své děti sama, nebo zda bude sdílet tento úkol s přístupnými a vysoce kvalitními specializovanými službami. Je to úkol pro pokrok a pro blaho našich dětí, a nelze před ním uhýbat.

Průzkumy provedené Komisí¹, organizacemi OECD² a UNICEF³ shledaly, že rozvoj zařízení pro péči o děti výrazně přispívá ke vzdělání dětí a k jejich osobnímu růstu. K tomuto bodu se za okamžik vrátím (1).

Evropská unie a členské státy v posledních letech opakovaně vyjádřily ochotu ke společnému úsilí v tomto směru. Přijetí barcelonských cílů a jejich uskutečňování daly tomuto politickému závazku podobu. K tomu se posléze vrátím (2).

Dnešní konference představuje vynikající příležitost shrnout pokrok, jehož bylo dosaženo při uskutečňování barcelonských cílů, a zjistit, kde můžeme svou činnost zlepšit, abychom (3):

- pomohli rodinám sladit práci a rodinný život;
- a vyvinuli účinnější politiky zaměstnanosti.

¹ Literature review on the costs of raising children and the effectiveness of various forms of supporting parenthood. INED.2008. Brzy bude k dispozici na webové stránce Evropské komise.

² Early childhood services in the OECD countries. Review of the literature and Current policy in the early childhood field. John Bennett. Innocenti Research Centre. UNICEF. 2008.

³ La transition en cours dans la garde et l'éducation de l'enfant. Bilan Innocenti 8. Centre de recherche Innocenti. UNICEF.2008.

1. Zařízení pro péči o děti — přínosná nejen pro děti

Nejprve mi dovoluete zdůraznit přínosy, jež ze zařízení pro péči o děti plynou pro každou rodinu a každé dítě.

Nejde o ideologii nebo ekonomickou výkonnost. Na tuto záležitost musíme nahlížet z perspektivy dětí a jejich rozvoje, a samozřejmě také z perspektivy rodičů, kteří pro své děti chtějí to nejlepší.

Prvním přínosem, který zařízení pro péči o děti z perspektivy dětí mají, je větší rovnost. Služby péče o děti poskytují podporu na stejné úrovni všem rodinám a představují velkou pomoc, zejména pro chudé děti a pro děti cizinců. Otevírají dveře k úspěšnému vzdělávání a k větším šancím na dobré zaměstnání v budoucnosti. Rozvoj těchto služeb je jednou z nejlepších investic, jské může společnost pro budoucnost uskutečnit.

Služby péče o dítě mohou rovněž pomoci překonat sociální nerovnosti. Jak poznamenal profesor Esping-Andersen, „soutěž“ ve vzdělání je ve chvíli, kdy děti nastupují do školy, už ve své polovině⁴.

⁴ Esping-Andersen, 2005: „Pokud je soutěž ve své polovině ještě před tím, než děti nastoupí do školy, potom je jasné, že musíme zkoumat, co se děje v letech, které tomu předcházejí.“

Děti, jejichž rodiče nemohou vynahradiť kvalifikované vychovatele a pedagogy, nebudou schopny překlenout propast, která je odděluje od jejich vrstevníků z prostředí střední a vyšší společenské vrstvy. Cenově dostupná a univerzální péče o děti je proto pro zachování soudržnosti v naší společnosti a pro zajištění rovných příležitostí pro všechny nezbytná.

Pro děti přistěhovalců je vzdělání nejen prostředkem společenského vzestupu, ale také možností úspěšného začlenění v hostitelské zemi, což je hledisko, jehož význam v Evropě stoupá, jelikož podle číselných údajů budeme v zájmu zachování demografické udržitelnosti naší společnosti na přistěhovalectví závislí.

Dalším přínosem je významná úloha, kterou péče o děti sehrává při předcházení chudobě dětí. Práce Výboru pro sociální ochranu to jasně odráží⁵: všechny členské státy, které v této oblasti dosáhly pokroku, zlepšily poskytování péče o děti. To dává rodičům více příležitostí pracovat a zvýšit svůj příjem. Není tajemstvím, že doba je těžká, a toto je jediný způsob, jak mohou rodiče zlepšit životní úroveň svou i svých dětí.

⁵ Tyto práce, zejména zpráva z roku 2008 věnovaná chudobě a dobrým životním podmínkám dětí, byly započaty v roce 2007, v návaznosti na zasedání Rady v březnu roku 2006, kde byly členské státy vyzvány, aby přijaly opatření ke snížení chudoby dětí.

Pro rozvoj zařízení pro péči o děti existují také další důvody,
odhlédneme-li od perspektivy dětí:

- Péče o děti je přínosná z hlediska jednotlivce i z hlediska společnosti. Šance jednotlivce v životě se zlepšují dosažením lepšího vzdělání a díky lépe rozvinutým sociálním dovednostem: obojí získá ze zkušenosti jakožto člen skupiny vrstevníků v raném dětství. A společnosti jako celku prospívá, pokud jsou její členové vzdělaní a dobře integrovaní.
- Péče o děti je nezbytná pro zajištění rovnosti mezi muži a ženami. Dává oběma rodičům stejné šance nalézt a udržet si zaměstnání a budovat kariéru. Pokud opravdu chceme, aby měly ženy možnost volby, zda budou pracovat, či nikoli, je třeba, aby mohly spoléhat na kvalitní a cenově dostupná zařízení.

2. EU a členské státy: trvalé úsilí o rozvoj péče o děti

Evropská unie se zasazuje o obranu zájmů dětí po celou řadu let. Rozhodnutí českého předsednictví zařadit péči o děti na pořad jednání dnešní konference podporuje činnosti Komise a úsilí všech členských států v posledních několika letech.

V roce 1992 Rada přijala doporučení o péči o děti⁶, v němž zdůraznila význam rozvoje takových zařízení pro péči o děti, která jsou přístupná, cenově dostupná a vysoce kvalitní.

Rada rovněž přijala hlavní směry zaměstnanosti na období 2005 až 2008 a 2008 až 2010, v nichž opět vyzvala k rozvoji těchto služeb⁷.

Obnovená sociální agenda je neaktuálnějším příkladem závazku, jež sdílí všechny členské státy. Obnovená sociální agenda byla loňského roku na zasedání Rady v Chantilly vřele přijata a učinila z investic do dětí a mládeže prioritu.

⁶ Doporučení 92/241/EHS.

⁷ Pokud jde o závazky ohledně barcelonských cílů, Rada členské státy v hlavních směrech zaměstnanosti na období 2005–2008 i 2008–2010 žádá o „lepší sladění pracovního a soukromého života a zajištění přístupných a cenově dostupných zařízení pro péči o dítě a jiné závislé osoby“ (hlavní směr č. 18). Rada členské státy rovněž žádá o „zlepšení celoživotního přístupu k práci a o podporu sladění pracovního a rodinného života, pro nějž je nutné zajistit péči o děti. Jako vhodný referenční ukazatel slouží zajištění péče o dítě do roku 2010 nejméně pro 90 % dětí ve věku od 3 let až do doby zahájení školní docházky a nejméně pro 33 % dětí mladších 3 let věku.“

3. Barcelonské cíle vyzývají k rozvoji péče o děti a politik zaměstnanosti

Před téměř sedmi lety se členské státy v Barceloně shodly na významu péče o děti a stanovily si ambiciózní cíle. Dohodly se, že do roku 2010 zajistí, aby byla formální péče poskytována nejméně 90 % všech dětí od tří let do věku zahájení školní docházky a nejméně 33 % všech dětí mladších tří let.

Uvedená lhůta vyprší za rok a většina členských států již dosáhla velkého pokroku, a to především ve prospěch dětí. Přestože pro mnohé členské státy bude náročné dosáhnout cílů stanovených v roce 2002, počet a kvalita zařízení péče o děti a jejich dostupnost se v celé EU výrazně zvýšily⁸.

Již je jasné, že díky barcelonským cílům zintenzívnily členské státy své strategie, které mají rodičům poskytnout lepší služby péče o dítě.

- Barcelonské cíle jasně napomáhají lepšímu přístupu k zaměstnání pro oba rodiče, a to v souladu s lisabonskými cíli, mezi něž patří zvyšování míry

⁸ V průměru 26 % dětí mladších tří let je poskytována péče podle formálních ustanovení. Ve vyšší věkové skupině se jedná o 84 % dětí. Podíváme-li se na údaje za jednotlivé členské státy, obou cílů dosáhlo pouze pět členských států. Tři poskytují péči více než 90 % dětí od tří let do věku zahájení školní docházky, ale nikoli mladším dětem. Dva členské státy poskytovaly dostatečnou péči nejmladším dětem, ale nikoli dětem starším tří let. Sedmnáct zemí – včetně všech nových členských

zaměstnanosti obecně a zaměstnanosti žen zvláště. Je třeba vysvětlit, že tyto dva strategické cíle nejsou v rozporu. Můžeme dosáhnout vysoké míry zaměstnanosti, větší rovnosti mužů a žen a současně mít děti, které mohou plně rozvíjet svůj potenciál. Některé členské státy to dokázaly: dva z nich, Francie a Švédsko, jsou společně s Českou republikou součástí trojky.

- Barcelonské cíle dávají ženám větší šanci vstoupit na trh práce, a zmírňují tak propast mezi muži a ženami v tomto ohledu. Upozornila na to v březnu 2006 Evropská rada v Evropském paktu pro rovnost žen a mužů⁹.
- Přispívají též k řešení demografických problémů tím, že Evropanům umožňují vychovávat děti a současně chodit do zaměstnání, což jim přináší výdělek a vede k dobrému fungování společnosti¹⁰.

Tyto cíle vypracovaly a schválily všechny členské státy a nyní je provádějí. Evropská unie nemá přímé pravomoci v této oblasti, ale reagovala na požadavek členských států a poskytla podporu prostřednictvím:

států – nedosáhlo žádného z cílů. V České republice se jedná o pouhých 2 % u skupiny mladších dětí a o 67 % u starších dětí.

⁹ Závěry předsednictví, 7775/1/06/ REV 1.

¹⁰ Evropské cíle v oblasti lepšího sladění pracovního a rodinného života byly tedy znovu potvrzeny ve sdělení ze dne 12. října 2006 o demografické budoucnosti Evropy. Toto sdělení zdůrazňuje zejména potřebu vytvářet příznivější podmínky pro demografickou obnovu Evropy.

- Evropského sociálního fondu,
- společného sledování pokroku členských států při plnění barcelonských cílů,
- aktivní podpory při výměně osvědčených postupů mezi členskými státy.

4. Více než barcelonské cíle

Barcelonské cíle jsou jedním aspektem modernizace společnosti v celé EU, avšak musíme je podpořit ucelenou strategií. Dovolte mi, abych stručně shrnul, zda jsou strategie předložené Komisí zaměřeny správným směrem.

- Děti potřebují v prvních letech života co možná nejvíce péče svých rodičů. Komise navrhla prodloužení mateřské dovolené, což by umožnilo matkám, aby si svobodněji vybraly, kolik volna chtějí mít před porodem a jak dlouho zůstanou doma s dítětem. Na úrovni EU se bude rovněž poprvé řešit problém dávek v průběhu mateřské dovolené, což může posílit účinnost těchto práv.

- O úpravě otcovské dovolené právním předpisem se zatím neuvažuje, ale může se o ní jednat během diskusí o rodičovské dovolené, které byly nedávno zahájeny se sociálními partnery. Otcovská dovolená je nesmírně důležitá: jakýkoli konflikt, k němuž dochází mezi svobodou ženy a jejím zapojením do pracovní síly na jedné straně a zájmy dítěte na straně druhé, vzniká ne proto, že žena opouští své dítě, ale protože muž odmítá spravedlivě se o péči o dítě podělit.

Závěry

Dámy a pánové,

tato konference je vítanou iniciativou. Přispívá k debatě, kterou jsme zahájili před mnoha lety a jež je tolik potřebná. Naše politiky budou i nadále zaměřeny na zájmy dětí. Budeme přihlížet k prospěchu péče o děti a budeme přemýšlet o tom, jak nejlépe mohou být tyto služby nastaveny pro všechny rodiny v EU.

Všechny členské státy již mnohokrát náš společný záměr vyslovily. Jsem rád, že máme společný cíl, a tím je dát každé rodině šanci pracovat A SOUČASNĚ vychovávat děti. Jsem

rovněž potěšen, že barcelonské cíle již přispěly k jistému pokroku v této oblasti.

Dnešní konference je příležitostí k hledání nových způsobů uskutečňování barcelonských cílů a k rozvoji doplňkových strategií zajišťujících dětem i jejich rodičům co nejlepší podmínky.

Bylo by tragické, kdyby pouze znovu otevřela staré spory mezi bojovníky za práva žen a zastánci tradičních rodinných modelů, místo aby nám umožnila pokročit vpřed.

Dnes žijeme v jiném světě: pro tento nový svět, v němž ženy i muži dosahují stejné úrovně vzdělání a mají stejné touhy po naplnění života, musíme nalézt ty správné strategie.

Je to ale také svět, v němž může přenos sociálních nerovností z jedné generace na druhou stále ještě dělit společnost, upírat mnoha lidem příležitosti, které naše moderní hospodářství nabízí, ochuzovat nás z dlouhodobého hlediska a zakládat na závažnou sociální nestabilitu.

Učiňme z této konference příležitost k rozvaze o lepší společnosti pro všechny.